

СОЦІАЛЬНО – ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Терьошина Д. Д.

студентка 1 р.н. ОР магістр
спеціальності 231 «Соціальна робота», ФПСР

Керівник: Дубініна Я. П.

Ст. викл. кафедри соціальної роботи ФПСР

Складна соціально–політична ситуація в державі, детермінована агресією Росії, зумовлює зростання економічної кризи та ряд соціальних проблем населення. Внаслідок вимушеної міграції загострюється низка соціальних, політичних, психологічних проблем. Найбільше в цій ситуації страждають діти, оскільки переживання стресу від перебування в зоні військового конфлікту, переселення, пристосування до нових умов перебування може негативно вплинути на розвиток особистості, психічне і фізичне здоров'я. Це актуалізує потребу у соціально–педагогічній

підтримці дітей із сімей вимушених переселенців у місцях їхнього тимчасового поселення. Викликом стає необхідність забезпечити їх у соціальних, медичних, психологічних, юридичних, соціально–педагогічних послугах, належних умовах проживання.

Для ефективної організації соціально–педагогічної роботи спеціалісту необхідно чітко орієнтуватися в статусі людини, якій надається допомога.

Внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру. (ст.1 Закону України № 921–VIII від 24.12.2015 «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»).

Категорію «діти із сімей вимушених переселенців» розглядаємо, як діти, які були змушені залишити місця звичайного проживання, щоб уникнути наслідків збройного конфлікту, окупації, проявів насильства, порушень прав людини та які не перетинали міжнародно визнаного кордону України.

Поняття «соціально–педагогічна підтримка» об'єднує соціальну підтримку та педагогічну підтримку. Загалом, соціальна підтримка охоплює матеріальну допомогу, допомогу в організації харчування, лікування, забезпечення потрібного особистості рівня освіти, культури, умов організації дозвілля та відпочинку, забезпечення працевлаштування тощо.

Педагогічну підтримку трактують як взаємодію педагога і дитини, пов'язану із наданням превентивної та оперативної допомоги, зорієнтованої на вирішення проблем у

навчанні, вихованні, самореалізації, самовизначенні, впевненістю в своїх силах і собі.

Коли дитина–вимушений переселенець приходиться до навчального закладу, безумовно, ключовою фігурою на шляху її адаптації є вчитель. Безперечно, ефективність даного процесу буде залежати від здатності педагога «прийняти» дитину до класу й зробити все можливо, щоб вона почувала себе захищеною. Соціальні педагоги в свою чергу повинні вжити низку організаційних заходів щодо забезпечення основних прав і свобод дітей. Зокрема мова йде про сприяння оперативній підготовці необхідних документів для встановлення статусу дитини, визначення її головних потреб, знаходження додаткових ресурсів в громаді, різних інституціях для їх задоволення.

На основі аналізу літератури було визначено основні шляхи адаптації дітей ВПО: через родину та через навчальний заклад.

Соціальний педагог має сприяти адаптації дітей–переселенців до нового середовища, вивчаючи умови їхнього життя, виховання та розвитку.

Основна допомога дітям вимушених переселенців передбачає:

- надання відповідну віку інформацію про те, що відбувається;
- допомогу у вираженні своїх почуттів через розмову, гру, малювання; забезпечення відпочинку, залучення до улюблених занять;
- підтримка в сім'ї та навчальному закладі; звичний розпорядок дня для відновлення внутрішнього спокою; регулярні запевнення, що все буде добре, що близькі піклуються і забезпечують безпеку.

Соціальний педагог повинен працювати з батьками, консультуючи їх щодо необхідності обговорення з дітьми фактів і подій, що сталися. Така взаємодія з дитиною

сприятиме встановленню довірливих стосунків та зменшенню тривожності чи агресії у дітей.

Профілактична робота соціального педагога полягає у проведенні превентивних заходів. Це можуть бути профілактичні програми навчання дітей новим формам поведінки, розвитку стресостійкості особистості, здатної самостійно, ефективно та відповідально будувати свою життєдіяльність. Такі програми можуть включати заняття з розвитку комунікативних навичок, профілактики асоціальної поведінки, формування правових знань і мають бути спрямовані на допомогу в досягненні позитивних життєвих цілей. Соціально–психологічні тренінги, ігри, вправи, корекційно–розвиваючі заняття мають бути спрямовані на зниження агресивності дітей, на протидію булінгу, формування толерантності до інших точок зору, запобігання конфліктам та випадкам насильства.

У разі потреби слід перенаправляти дітей, батьків і педагогів до інших спеціалістів або залучати до надання соціально–психологічної допомоги висококваліфікованих фахівців (психотерапевта, невролога, вчителя–логопеда, який допоможе із постановкою вимови та навичкам спілкування тощо) чи закладів та установ (охорони здоров'я, підрозділів служби з надзвичайних ситуацій, соціальних служб тощо).

Важливими напрямками в роботі соціального педагога з дітьми, які відносяться до категорії внутрішньо переміщених осіб залишаються:

- виявлення дітей зазначеної категорії, забезпечення життєво важливих потреб дитини; відвідання дитини вдома/за місцем проживання і вивчення умов її життя, виховання і розвитку;
- формування здорового способу життя й свідомого ставлення до власного здоров'я через реалізацію профілактичних і превентивних програм;
- профілактика девіантної поведінки, насилля та конфліктів у навчальному закладі;

- проведення корекційно–розвивальної роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки;
- забезпечення та психологічний супровід підготовки учнів до профільного і професійного самовизначення та життєвої самореалізації. Слід приділити увагу різноманітності світу професій та донести до дітей інформацію про те, які професії користуються попитом на сучасному ринку праці;
- здійснення соціально–правового захисту дітей.

Отже, соціально–педагогічна підтримка – це комплекс цілеспрямованих заходів (або дій) соціально–педагогічного змісту професійної діяльності соціального педагога, що спрямовується на створення умов для цільової групи дітей на досягнення поставленої мети. Метою ж соціально–педагогічної підтримки дітей вимушених переселенців є успішна адаптація дітей–переселенців в нових умовах, розв’язання їх індивідуальних проблем, пов’язаних зі здоров’ям, навчанням, комунікацією, життєвим самовизначенням самої дитини, творчою самореалізацією та впевненістю в своїх силах.

Література

1. Соціально–педагогічний супровід дітей вимушених переселенців: посібник / Т. Ф. Алексеєнко, Д. Д. Бибик, Л. В. Гончар, Т. Ю. Куниця. Кропивницький : Імекс–ЛТД, 2020. 208 с.
2. Жданович Ю. М. Соціально–педагогічна підтримка дітей вимушених переселенців як наукова проблема. Теоретико–методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Збірник наукових праць Інституту проблем виховання НАН України. 2015. №19(1). С.204–213.
3. Протас О. Л. Соціально–педагогічна підтримка дітей внутрішньо переміщених сімей за умов воєнного стану. Журнал "Гірська школа Українських Карпат" Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника. 2022. №26. С.140–144.

4. Третиннікова Л. А. Організація роботи соціального педагога щодо захисту прав дітей вимушених переселенців. *Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту*: навчально-методичний посібник. Київ: Агентство «Україна», 2015. С.113–12.
5. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 29.10.2022 № 1706–VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706–18#Text>